ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2026. október 14.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz ✓
2. Hiány(osság) √
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet [ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal) _____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal) ~~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal) ═══════

(Súlyos helyesírási hiba:
- *a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,*
- *az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,*
- *kis és nagy kezdőbetű tévesztése,*
- *igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,*
- *az ly-j tévesztése.)*

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.
Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.
A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.
Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.
A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	**0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	**0 pont**
Hiányzó válasz:	**0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.
Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.
A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.
A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.
Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:
egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
egy komplex feladat.
Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:
– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;
– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;
– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.
Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.
A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.
A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható.
A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes *(*✓*Tidő*, illetve ✓*Ttér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.
A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes *(*✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.
A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános** (**K1**) és a **konkrét** (**K2**) **történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek
Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „**F**”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „**E**”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.
A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel *(pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén*) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.
Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat *(pl. ✓E1)*.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. **Abban az esetben**, ha a vizsgázó megoldása meghaladja a kipontozott sorok / számítógépes megoldás esetén a feladatlap *Fontos tudnivalók* részében megadott paraméterek által kijelölt terjedelmet, az azon túli megoldás
– rövid feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 130 szóig;
– hosszú feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 290 szóig;
– komplex feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 340 szóig
– értékelhető.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá.
A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.
Ha ez az összpontszám
- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Augustus (Összesen 4 pont.)
a) principátus (0,5 pont)
b) A köztársaság látszatának fenntartására. / Augustus igyekezett elhitetni, hogy nem volt egyeduralom. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
d) Pannónia / Pannonia (0,5 pont)
e) A birodalom határainak védelme / érdekszféráinak kiterjesztése. / Saját tekintélyének növelése. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

2. Iszlám vallás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	Forrás betűjele
a) Az iszlám átvett történeteket az Ószövetségből.	E
b) A szöveg közvetlenül utal egy 622-ben történt eseményre.	A
c) Az iszlám vallási előírások figyelembe veszik a hívők állapotát.	F
d) Az iszlám a monoteizmus megsértésével vádolja a kereszténységet.	D
e) Az iszlám vallásban a böjt csak a nappalra vonatkozik.	B

f) Mekka
g) Mohamed
h) ördög / sátán / gonosz (lélek) / Lucifer (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

3. Mátyás király uralkodása (Összesen 4 pont.)
a) (rendkívüli) hadiadó (0,5 pont)
b) 1. regálé (0,5 pont)
2. só (0,5 pont)
3. füstpénz (0,5 pont)
c) A török elleni harcra. / A kereszténység védelmére. (Elfogadható még: a husziták elleni harcra.) (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
d) Mátyás túladóztatta a jobbágyokat. / Az adórendszer hosszú távon nem volt fenntartható. / Mátyás hódításokra pazarolta az ország anyagi erőforrásait. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

4. Magyarország gazdasága a 16–17. században (Összesen 4 pont.)
a) 2, 5, 7, 9 (Elemenként 0,5 pont.)
b) A Duna folyása. / A folyami útvonal. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
c) A Kárpátok hágói. / A hegyeken való átkelési lehetőség. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

5. Emberi és polgári jogok nyilatkozata (Összesen 4 pont.)
a) 1., 3., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
b) 2. (0,5 pont)
c) 3. (0,5 pont)
d) törvény előtti egyenlőség / jogegyenlőség / egyenjogúság (0,5 pont.)
e) Ezek a jogok nem az államtól / uralkodótól származtak. / Minden embert születésétől fogva / automatikusan megilletnek. / Alapvető emberi jogokra utal. / Ezek a jogok nem elidegeníthetők / elvehetők. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

6. Munkásmozgalom (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)
a) A magántulajdont felszámolják. / Köztulajdonba veszik a termelőeszközöket. / Államosítani fognak.
b) Általános választójogot vezetnek be. / A munkások is megkapják a választójogot. / Demokratikus választásokon fognak a munkások hatalomra / többségbe kerülni. / Munkáspártok jönnek létre / erősödnek meg.
c) A kommunista állam mindenképpen diktatúra / önkényuralom lesz. / A kommunisták totális államot / totalitárius rendszert akarnak létrehozni. / A kommunisták felszámolják a szabadságjogokat.
(*A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, amennyiben tartalmazzák az egyik aláhúzott vagy más releváns szakkifejezést.*)

7. Reformkor (Összesen 4 pont.)
a) 1. (0,5 pont)
b) Pozsony (0,5 pont)
c) 2. (0,5 pont)
d) József nádor (0,5 pont)
e) Magyar ruhában járt. / Magyar nyelvű verseket írt. / Említette, hogy nem volt jellemző a magyar nyelv használata. / A hazáért akart küzdeni. / A magyar történelem kiemelkedő alakjait emlegette példaként. *(Bármelyik két válasz, bármilyen sorrendben elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)* (Elemenként 1 pont.)

8. Első világháború (Összesen 4 pont.)
a) állóháború / állásháború (Elfogadható még: lövészárok-hadviselés / -háború.) (0,5 pont)
b) A hadba lépést. / A hadba lépés időpontját. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) Szarajevó (0,5 pont)
d) Olaszország (0,5 pont)
e) Verdun (0,5 pont)
f) A központi hatalmak utánpótlási útvonalainak elvágása. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható abban az esetben, ha a központi hatalmak elnevezés szerepel benne.)* (1 pont)

9. A Horthy-korszak társadalma (Összesen 4 pont.)
a) 1. (0,5 pont)
b) Kevés birtokos kezében volt a termőterületek nagy része. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) Sokan csak egy gyermeket vállaltak (hogy ne aprózódjon el a föld / mert nem volt elegendő földjük, több gyermek eltartásához). *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
d) 1., 3. (Elemenként 0,5 pont.)
e) (magyar) népi mozgalom / népi írók (mozgalma) (0,5 pont)

10. Németország újraegyesítése (Összesen 4 pont.)
a) Német(országi) Szövetségi Köztársaság / NSZK (0,5 pont)
b) Szovjetunió / Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége (0,5 pont)
c) ENSZ / Egyesült Nemzetek (Szervezete) (0,5 pont)
d) Helsinki (0,5 pont)
e) 1. (0,5 pont)
f) 2. (0,5 pont)
g) A második világháborúban elvesztett területeit visszaköveteli. / Fegyverkezésbe / háborúba kezd. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

11. 1956 (komplex tesztfeladat) (Összesen 8 pont.)

Állítások	**Fénykép betűjele**	
a) Ezen a helyszínen robbant ki először fegyveres harc Budapesten.	D	
b) A törvényhozás épülete előtt belelőttek a tüntetőkbe.	B	
c) A tömeg az idegen megszállás jelképe ellen fordult.	A	
d) Mindkét oldal fegyveresei stratégiai helyszíneket (közlekedési csomópontokat) igyekeztek elfoglalni.	C	F
e) A tüntetés egyetemista felvonulásnak indult.	E	
f) A képen az október 23-án történtek közvetlen nyomai láthatók.	A	D

(Az egy sorba írt válaszok sorrendje felcserélhető.) (Elemenként 0,5 pont.)
g) Iván Kovács László, Pongrátz Gergely (*A nevek fordított sorrendben is elfogadhatók.*) (Elemenként 0,5 pont.)
h) Lengyelországban kísérlet történt a kommunista rendszer megreformálására. / Fennállt a szovjet beavatkozás veszélye Lengyelországban. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
i) A Rákosi-címerben nem voltak nemzeti jellegzetességek. / A Rákosi-címer idegen / szovjet / kommunista mintát követett. / Történelemi / nemzeti címert követeltek a forradalmárok. / A Kossuth-címer a forradalom / szabadságharc jelképe volt. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
j) Mert a szovjet csapatok bevonultak Budapestre / beavatkoztak a harcokba. / Fegyveres felkelőközpontok szerveződtek a szovjetekkel szemben. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, amennyiben utal az idegen elnyomás elleni harcra.*) (1 pont)

12. Hazai nemzetiségek (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)
a) Többen élnek az ország kevésbé fejlett területein. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
b) Sokan élnek kistelepüléseken, ahol korlátozottabbak a munkalehetőségek. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) Sokan közülük alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek. / Nem rendelkeznek iskolai végzettséggel. / Sokan közülük nem tudják fedezni az oktatás költségeit. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Ókori írások (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az írás kialakulását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T** Rögzíti, hogy az első írások a Kr. e. 4. / 3. évezredben jöttek létre, és rögzíti a téma egy térbeli vonatkozását (pl. az írás a Közel-Keleten / Mezopotámiában jött létre, Mezopotámia a Tigris és az Eufrátesz között található, az első államok a térségben a sumer városállamok voltak, Hammurapi az Óbabiloni Birodalom uralkodója volt).	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. állam / törvény, gazdaság, ékírás, termelés.	**0–2**
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. először a képírás / képszerű írásjegyek alakult/ak ki; az idők folyamán az írásjegyek egyszerűsödtek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a képírásból fogalom- / szótagírás jött létre; az információ mennyiségének növekedése okozta a jelek egyszerűsödését; a jelek egyszerűsödése miatt az írás gyorsabbá vált; a gazdasági élet fejlődése tette szükségessé az írás elterjedését; agyagtáblára írtak).	**0–3**
	F2 Rögzíti, hogy Hammurapi írásba foglalta a törvényeket, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hammurapi törvényei a legkorábbi ismert törvények közé tartoznak; a társadalom / lakosság létszámának növekedése tette szükségessé a törvények leírását; egy oszlopon maradt fenn; a törvények leírása véd az önkénytől; a szokásjogot írták le; a bírói ítéletekhez adott mintákat).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy a (templom- / palota-) gazdálkodás szükségessé tette az írás használatát; és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek köszönhetően tudták rögzíteni az adókat / a kereskedelmet / a raktározást / az újraelosztást; kialakultak a számok is; gyorsan fejlődött a földmérés és a matematika; létrejöttek az első könyvtárak; kialakult az írnokok / hivatalnokok rétege).	**0–3**
	E2 Rögzíti még egy tényt az írás kialakulásával vagy fejlődésével kapcsolatban (pl. az első államok kialakulásával jelent meg az írás; a civilizáció alapja az írás; irodalmi művek jelentek meg; vallási szövegeket írtak le), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. először az uralkodók / istenek tetteit írták le; megszületett a Gilgames eposz; a papok voltak az írás kialakítói / művelői; az írás ismerete társadalmi felemelkedést tett lehetővé; létrejöttek az első könyvtárak / iskolák).	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**20**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**10**

14. A második ipari forradalom társadalmi hatásai (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a második ipari forradalom korának demográfiai folyamatait és népességmozgásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T** Utal rá, hogy a második ipari forradalom a 19. század második felében / utolsó harmadában bontakozott ki, továbbá említi a téma egy térbeli elemét (pl. a második ipari forradalom centruma az Amerikai Egyesült Államok / Németország volt; az iparosodás kiterjedt egész Európára; a kivándorlás az Egyesült Államokba / a gyarmatokra irányult).	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, népességrobbanás, kivándorlás, urbanizáció.	**0–2**
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti, hogy a második ipari forradalom idején csökkenni kezdett a gyermekhalandóság, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek következtében a népesség robbanásszerűen nőni kezdett; ennek oka a jobb táplálkozás / higiénia / orvostudomány fejlődése volt; ez kevesebb gyermek vállalására ösztönzött).	**0–3**
	F2 Rögzíti, hogy a születésszám – kezdetben továbbra is – magas volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek következtében a népesség robbanásszerűen nőni kezdett; ennek következtében – átmenetileg – nagy létszámú családok alakultak ki; a családtervezés / a nők szerepének megítélése lassabban követte a demográfiai változásokat; némi késéssel a születésszám is csökkenni kezdett).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy a népességrobbanás urbanizációval járt együtt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a mezőgazdaság munkaerőszükséglete tovább csökkent; új iparágak / szolgáltatások jelentek meg; kialakultak a milliós nagyvárosok; a társadalom tovább polgárosodott; növekedett az ipari munkásság létszáma).	**0–3**
	E2 Rögzíti, hogy az európai népességfelesleg kivándorolt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kivándorlók egyre inkább az újonnan iparosodott / dél- és kelet-európai országokból indultak; különösen a szegényparasztság / szakképzetlen munkásság tagjai vándoroltak ki; az Egyesült Államok lakossága gyors mértékben növekedett / megkezdte a nyugati területek benépesítését; a Brit Birodalom telepes gyarmataira is érkeztek kivándorlók; a kivándorlást megkönnyítette a hajózás fejlődése).	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**20**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**10**

15. A középkori magyar egyház (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kereszténység megszilárdulását és az egyházszervezet kialakulását mutatja be a 11–12. századi Magyarországon. Válaszában rámutat a kereszténység politikai jelentőségére is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzíti, I. István uralkodásának idejét: 997 / 1000–1038, és rögzít egyet a következő uralkodási dátumok közül (I. László: 1077–1095, Könyves Kálmán: 1095–1116, III. Béla: 1172–1196).	**0–2**
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. nyugati kereszténység, püspökségek, Pannonhalma, Esztergom).	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. keresztény / katolikus, egyház, püspök / érsek, templom / kolostor.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tized, egyházmegye / püspökség, cölibátus, szerzetes.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a világiaknak is engedelmeskedniük kellett az egyházi hatóságoknak / törvényeknek; a törvények elismerték az egyház bíráskodási jogát az egyházi és – egyes ügyekben – világi személyek felett; az egyház birtokokkal rendelkezett; az egyháznak saját törvényei voltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyház befolyást gyakorolt a mindennapi életre; az egyház saját szervezettel / autonómiával rendelkezett az államon belül; az egyháziakra más szabályozás vonatkozott, mint a világiakra; a birtokok segítették az egyház működését / megszervezését; az uralkodók birtokokat adományoztak az egyháznak; az egyház jelentős vagyonra tett szert; az egyházszervezés párhuzamos volt az állam megszervezésével).	**0–3**
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. Szent László az istentiszteleten való részvételre kötelezte alattvalóit; büntette a pogány szokások gyakorlóit), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a keresztény vallás gyakorlását törvényekkel biztosította; még sokan voltak pogányok az országban / a pogányság visszaszorítására törekedett; az emberek nem értették a latin nyelvű miséket; az uralkodó törvényeire volt szükség a keresztény előírások betartatásához).	**0–3**
	F3 Rögzít egy tényt a magyarországi szerzetesekkel kapcsolatban a térkép alapján (pl. többféle szerzetesközösség létezett az országban; kezdetben keleti szerzetesek is voltak az országban; a bencés kolostorok voltak a legelterjedtebbek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az uralkodók kolostorokat alapítottak; a szerzetesrendek közvetlenül a pápának voltak alárendelve; a kolostorok az uralkodóktól kiváltságokat kaptak; Pannonhalma volt az első bencés kolostor; a	**0–3**

	szerzeteseknek fontos szerepük volt a művelődésben / a térítésben; a szerzetesek nagy szerepet játszottak a hit / a latin kultúra / a földművelési ismeretek terjesztésében; a keleti szerzetesek a bizánci / a nyugati szerzetesek a német befolyást erősítették; a 12. században új szerzetesrendek jelentek meg az országban).	
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Könyves Kálmán csak a feleségüktől külön költöző papoknak engedélyezte a szolgálatot; nem volt még általános a cölibátus / voltak még házas papok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a törvény hátterében a papi nőtlenség bevezetése állt; a változás az egyház álláspontjának megszilárdulásával / az invesztitúraharc alakulásával magyarázható; a papság ezzel is elkülönült a világi emberektől; a szerzeteseknél addig is kötelező volt a cölibátus).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzít egy tényt a kereszténység politikai jelentőségével kapcsolatosan (pl. István elkötelezte magát a latin / nyugati kereszténység mellett; a pápától kért koronát; az állami és az egyházi hatalom összefonódott; az egyházszervezés az államszervezés része volt), és ezzel kapcsolatosan lényegi megállapítást tesz (pl. István Bizánc helyett választotta a római egyházat; ez a döntés elősegítette a Német-római Birodalommal való szövetséget; István a koronázással egyben apostoli király lett; az egyházszervezet kiépítésében nyugati mintákat követett; az egyház cserében támogatta a király törekvéseit; Szent László / Könyves Kálmán megerősítette Szent István törvényeit; a Szent László előtti évtizedekben pogánylázadások zajlottak / veszélybe került a Szent István által kialakított új berendezkedés).	**0–3**
	E2 Rögzíti az egyházszervezés egy lényegi elemét (pl. Szent István egyházmegyéket / püspökségeket – és érsekségeket – hozott létre; plébániahálózatot épített ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyházszervezésre a pápa hatalmazta fel / a koronázással kapott felhatalmazást; a magyar egyház vezetője az esztergomi érsek volt; a magyar egyház független volt a német-római birodalmi egyháztól; az egyházmegyéknek birtokokat adományozott; tíz falunak kellett egy-egy templomot építenie).	**0–3**
	E3 Rögzíti, hogy Szent István vezette be a tizedet, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. az egyháznak / a püspökségnek fizették; önkéntes bevallás alapján szedték be; ezzel biztosították az egyház működésének anyagi alapját).	**0–3**
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**36**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**18**

16. A Kádár-korszak gazdasága (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a Kádár-rendszer válságának gazdasági összetevőit mutatja be, és rávilágít a rendszer bukásában játszott szerepükre. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzíti a téma két időbeli elemét (pl. a Kádár-korszak 1956-ban vette kezdetét, az 1960-as években – és az1970-es évek első felében – még a gazdasági fellendülés volt jellemző, az ellenzék megszerveződésének fontos eseménye volt az 1985-ös monori találkozó, a rendszerváltoztatásra / a rendszer bukására 1989-ben került sor).	**0–2**
	T2 Utal arra, hogy Magyarország a szovjet tömb / a KGST tagja volt.	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. államadósság, külkereskedelem, infláció, életszínvonal.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdálkodás, maszek, második gazdaság, adósságspirál.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzít egy lényeges tényt a táblázat adatai alapján (pl. Magyarország termelésének évi átlagos növekedése gyorsuló ütemben lassult; Magyarország termelésének növekedése az 1980-as évekre elmaradt más országok termelésének növekedéséhez képest; az 1980-as években Európa más országaihoz hasonlóan Magyarországon is jellemző volt a termelés lassabb növekedése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tervgazdálkodás nem tudta tartani a versenyt a piacgazdasággal / rugalmatlan volt; a reformkísérletek ellenére sem sikerült hatékonnyá tenni a tervgazdálkodást; Magyarországon különösen magasak voltak a jóléti kiadások; az olajárrobbanás a termelés lassulását eredményezte; nem következett be technológiai modernizáció).	**0–3**
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a grafikon adatai alapján (pl. külkereskedelmi hiány volt; cserearányromlás következett be), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a modern technológiát drágán / Nyugatról lehetett csak beszerezni; az olajárrobbanás miatt drágább lett a szállítás / az iparcikkek importja; ez hozzájárult az államadósság növekedéséhez).	**0–3**
	F3 Rögzíti a vicc lényegét (pl. kevesebben dolgoztak ténylegesen, mint amennyi alkalmazott volt; alacsony volt a munkamorál; a vicc a kapun belüli munkanélküliség jelenségét gúnyolja), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. teljes foglalkoztatottság volt; alacsony volt a termelékenység / a vállalatok működése gazdaságtalan volt; a munkások nem voltak érdekeltek a termelésben).	**0–3**

	F4 Rögzíti, hogy a karikatúra az inflációt / az árak növekedését gúnyolja, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egyre kevesebb volt a kötött áras termék / az állami ártámogatás; ez a reálbérek csökkenéséhez vezetett).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy jelentősen növekedett az államadósság, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. magasak voltak a szociális kiadások; Magyarország egyre erősödő devizákban adósodott el; Magyarország belépett a Nemzetközi Valutaalapba; Magyarország adósságspirálba / az államcsőd szélére került).	**0–3**
	E2 Rögzít egy társadalmi következményt (pl. nőttek a vagyoni különbségek; csökkent az életszínvonal), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez ellentmondott a propagandának / a szocializmus ideológiájának; egyre többen vettek részt a második gazdaságban / maszekoltak; a jogszabályok egyre nagyobb teret biztosítottak a magánvállalkozások alapításának; romlott a lakosság egészségügyi állapota).	**0–3**
	E3 Rögzíti, hogy a gazdasági válság növelte a rendszerrel szembeni elégedetlenséget, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. felbomlott a „kádári alku”; egyre nagyobb támogatottsága volt az ellenzéki mozgalmaknak; az államadósság növekedése fenntarthatatlanná tette a rendszert).	**0–3**
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**36**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**18**

17. A trónutódlás kérdése Magyarországon (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar királlyá válás feltételeinek változásait mutatja be a 11-18. században a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzít két lényeges kronológiai elemet a témához kapcsolódóan (pl. István uralkodása: 997/1000−1038, Árpád-ház kihalása: 1301, I. Károly uralkodása: 1301/1308/1310−1342, Luxemburgi Zsigmond uralkodása: 1387−1437, I. Mátyás uralkodása: 1458−1490, I. Ferdinánd trónra kerülése: 1526, pozsonyi országgyűlés: 1687, Pragmatica Sanctio: 1723, Mária Terézia uralkodása: 1740−1780).	**0–2**
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. koronázási helyszínek – Székesfehérvár, Esztergom, Pozsony, országgyűlések – Rákos, Pozsony, uralkodói székhelyek – Visegrád, Buda, Bécs).	**0–2**
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, országgyűlés, nemes, dinasztia / uralkodócsalád.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. vérszerződés, primogenitúra, Szent Korona / Szent Korona-tan, Pragmatica Sanctio.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti, hogy a vérszerződés alapján Álmos / Árpád utódai lehetnek uralkodók, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt az Árpád-ház uralkodói legitimációjának elvi / mondai alapja; ezt követően az Árpád-ház kihalásáig csak ebből a családból származó uralkodók voltak Magyarországon; a vérszerződés nem rögzítette a családon belüli öröklés módját).	**0–3**
	F2 Rögzíti, hogy a pápa az (Árpád-házi) leszármazás miatt tartotta Károlyt magyar királynak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Árpádok férfi ágának kihalása után merült fel a kérdés, hogy ki legyen az uralkodó; az I. Károly leányágon származott az Árpádoktól; I. Károly vetélytársai is Árpád-házi leszármazottak voltak; a későbbi királyok gyakran beházasodással kerültek a trónra).	**0–3**
	F3 Rögzíti, hogy Werbőczy / a Hármaskönyv / a Szent Korona-tan szerint a királyválasztás a nemesség joga, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vegyes házi királyok korában már többször került sor királyválasztásra; ezzel az öröklés elvet felváltotta a szabad királyválasztás elve; ez összefüggött a rendiség / rendi monarchia kialakulásával; a Szent Korona-tan szerint a király és a nemesség közösen irányította az országot).	**0–3**
	F4 Rögzíti, hogy I. Ferdinánd (kétszeresen is) II. Lajos király sógora volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Ferdinánd a Habsburg–Jagelló házassági szerződés révén került a trónra; a Habsburgok már Mátyás óta igényt tartottak a magyar trónra;	**0–3**

	Ferdinándot egy országgyűlés is megválasztotta királynak; Ferdinánd utódait is megválasztották királynak; a nemesek egy része nem őt ismerte el királyként / a szabad királyválasztás jogához ragaszkodott).	
	F5 Rögzíti, hogy a törvény kimondja az örökös királyságot / a szabad királyválasztásról való lemondást, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka a Habsburgoknak a török kiűzésében játszott szerepe volt; ezt a Rákóczi-szabadságharc megkérdőjelezte; ezt a szatmári béke megerősítette; valójában már 1526 óta a Habsburg-dinasztián belül öröklődött a magyar korona; az örökös királyság a monarchia megszűnéséig fennmaradt).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzít egy tényt a primogenitúráról (pl. az elsőszülött fiú öröklési joga; a feudalizmusra / a keresztény királyságokra jellemző öröklési rend; az Árpád-házon belül nem mindig érvényesült), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. István és Koppány küzdelme egyben két öröklési rend konfliktusa is volt; gyakran az uralkodót öccse követte a trónon; a család legidősebb férfitagjának öröklési jogát szeniorátusnak nevezik; az öröklési rend tisztázatlansága miatt / az Árpád-házon belül gyakran került sor trónviszályokra).	**0–3**
	E2 Rögzíti, hogy Mátyást az országgyűlés választotta királlyá, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a bárói ligák közti kompromisszum eredménye volt; Mátyás trónigényét apja, Hunyadi János katonai eredményeire alapozta; Mátyásnak nehézséget okozott, hogy nem származott uralkodói dinasztiából; Mátyás is kísérletet tett dinasztiaalapításra; Mátyás halála után újra királyválasztásra került sor; a választás mellett a koronázás is szükséges volt, hogy törvényes uralkodónak ismerjék el).	**0–3**
	E3 Rögzíti a szabályos királykoronázás három feltételét (Szent Korona, esztergomi érsek, Székesfehérvár), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az öröklés / választás mellett a feltételek teljesülése esetén tekintettek csak valakit törvényes királynak; ezért volt fontos I. Károlynak / Mátyásnak megszereznie a Szent Koronát / ezért koronázták meg őket többször is; a török hódítással a koronázás helyszíne már nem lehetett Székesfehérvár / Pozsony lett).	**0–3**
	E4 Rögzíti, hogy a Pragmatica Sanctio a Habsburgok nőágára is kiterjesztette az öröklés jogát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erre azért volt szükség, mert III. Károlynak nem volt fiúörököse; ezért kerülhetett a trónra Mária Terézia; Mária Terézia után sosem került többet nő a trónra; az uralkodóház hivatalos neve ettől kezdve Habsburg–Lotaringiai-ház volt).	**0–3**
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**44**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**22**

18. Magyarország helyzete a két világháború után (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország helyzetét veti össze a két világháborút követő hónapokban a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzít két dátumot az első világháborút követő időszakból (pl. forradalom: 1918. október 31., padovai fegyverszünet: 1918. november 3., Tanácsköztársaság: 1919. március–augusztus, trianoni békediktátum: 1920. június 4.).	**0–2**
	T2 Rögzít két dátumot a második világháborút követő időszakból (pl. szovjet megszállás / választások / földosztás: 1945, forint bevezetése / köztársaság kikiáltása: 1946, párizsi béke: 1947).	**0–2**
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét az első világháborút követő időszakban (pl. Osztrák–Magyar Monarchia, trianoni Magyarország, Padova, Belgrád, Bécs, Budapest, Erdély, Délvidék, Felvidék).	**0–2**
	T4 Rögzíti a téma egy térbeli elemét a második világháborút követő időszakban (pl. trianoni Magyarország, Észak-Erdély, Kárpátalja, Délvidék, Felvidék, Budapest, Szovjetunió).	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. infláció, királyság, köztársaság, általános választójog.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. pengő, földosztás, antant, kommunista.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti, hogy az első világháború után Magyarország peremterületeit antant (szerb / francia / román / cseh) csapatok szállták meg, rögzíti, hogy a második világháború végén Magyarország területét szovjet csapatok szállták meg, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első világháborút követően csak az ország egy részét, míg a másodikat követően az egészet megszállták; mindkét esetben a megszállás a békefeltételek kikényszerítésének eszköze volt; az első világháború után a megszállás területvesztéshez, a második után szintén területvesztéshez / kommunista diktatúra kialakításához vezetett).	**0–4**
	F2 Rögzíti, hogy a korona inflálódott / a Monarchia felbomlása után is használták, rögzíti, hogy a pengő hatalmas mértékben inflálódott, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az infláció oka mindkét esetben a háború / az áruhiány / a fedezetlen pénzkibocsátás / az állam eladósodása volt; a második világháborút követő hiperinfláció sokkal súlyosabb volt az elsőt követőnél – bár az 1920-as évek elején az is hiperinflációvá vált; az első világháború után a saját jegybank hiánya, a második után pedig a szovjet hadsereg pénzkibocsátása súlyosbította az inflációt; mindkét világháborút követően új pénz bevezetésével vetettek véget az inflációnak).	**0–4**

	F3 Rögzíti, hogy 1918-ban – a nőket enyhén korlátozó – általános választójogot vezettek be, rögzíti, hogy 1945-ben – a menekülteket korlátozó – általános választójogot vezettek be, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben alapvető követelés volt a rendszer demokratizálása; az első világháború előtt jövedelmi – és műveltségi −, a második előtt műveltségi cenzusos választójog volt; a cenzusos választójog a korábbi kormánypárt hatalmon maradásának eszköze volt; az 1918-as törvény után azonban nem tartottak választásokat – 1920-ig −, míg 1945-ben igen).	**0–4**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy az első világháborúban Magyarországot kevés közvetlen kár érte, rögzíti, hogy a második világháború után Magyarország romokban hevert, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első világháború a jórészt merev frontokon zajlott / kevéssé érintette Magyarország területét, míg a második világháború frontja átvonult Magyarországon; a hátország azonban mindkét esetben megszenvedte a világháborút – átálltak hadigazdaságra / munkaerőhiány / infláció / áruhiány / jegyrendszer volt).	**0–4**
	E2 Rögzíti, hogy az első világháborút követő forradalom földosztást ígért, rögzíti, hogy a második világháború után földosztást hajtottak végre, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a földkérdés volt mindkét esetben a legfontosabb társadalmi feszültségforrás; a Károlyi-kormány nem tudta végrehajtani a földosztást – a Tanácsköztársaság pedig már nem is akarta –, míg az ideiglenes kormány egyik első cselekedete volt; a földosztás elmaradása a parasztság elidegenítését, megtörténte pedig a parasztság megnyerését jelentette).	**0–4**
	E3 Rögzíti, hogy az első világháborút követő forradalomban kikiáltották a (nép)köztársaságot, rögzíti, hogy a második világháború után kikiáltották a köztársaságot, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ez mindkét esetben jelképes szakítást is jelentett az előző – dualista / ellenforradalmi – rendszerrel; az első esetben az ellenforradalom visszatért a királysághoz, a második esetben az államforma köztársaság maradt / a kommunisták népköztársasággá alakították).	**0–4**
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–4**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**44**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**22**

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:
1. Történeti források. Res gestae divi Augusti. Ford.: Borzsák István. Antik tanulmányok, 1954.
https://real.mtak.hu/178467/1/327_1AntikTanulmanyok_01.pdf
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_01_004
2. Korán. Helikon Kiadó, Budapest, 1987.
3. Száray Miklós: Történelem 9. a középiskolák számára. Oktatási Hivatal, Debrecen, 2013.
4. Boronkai−Gianone−Kormos−Kovács−Simonkay−Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
5. https://mek.oszk.hu/00000/00056/html/228.htm
https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/tortenelmi-forrasok-elemzese/forrasok-az-ujkor-egyetemes-tortenelmebol/a-felvilagosodas
6. Boronkai−Gianone−Kormos−Kovács−Simonkay−Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
7. Kölcsey Ferenc: Országgyűlési napló. Kölcsey Ferenc összes művei II.
https://mek.oszk.hu/06300/06367/html/02.htm
8. Boronkai−Gianone−Kormos−Kovács−Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat, 2022.
Pesti Hírlap, 1914. június 29. (151. sz.); Pesti Hírlap, 1916. február 26–27–28. (57–58–59. sz.); Pesti Hírlap, 1915. május 27. (146. sz.) június 5. (155. sz.)
9. Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris, Budapest, 2003.
Illyés Gyula: A magyarság pusztulása. Nyugat, 1933/20.
https://epa.oszk.hu/00000/00022/00564/17635.htm
10. https://www.grotius.hu/doc/pub/PDEMTC/a%20n%C3%A9metorsz%C3%A1gra%20vonatkoz%C3%B3.pdf
11.
https://www.terrorhaza.hu/hu/kiallitasok/idoszaki-kiallitasok/1956-a-szabadsagert-es-a-fuggetlensegert
https://hirado.hu/cikk/2021/10/25/veres-csutortok-a-nap-amikor-ver-folyt-a-kossuth-teren
https://pestbuda.hu/cikk/20170613_corvin_kozi_emlektablat_ujitottak_fel
https://fidelio.hu/klasszikus/az-1956-os-forradalom-zenei-166630.html
https://hirado.hu/2017/10/11/csinaljunk-forradalmat-2-0-fokuszban-a-lengyel-magyar-sors/
https://moszkvater.com/moszkva-1956-oszen-sokaig-bizonytalankodott/
12. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2018/01/ts580101.pdf
(Pénzes János, Tátrai Patrik, Pásztor István Zoltán tanulmánya)
Balog Iván*:* A cigányok Magyarországon. Magyarország az ezredfordulón. Stratégiai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1999.
https://szociologia.hu/dynamic/9903balog.htm
13. Száray Miklós: Történelem 9. a négyévfolyamos gimnáziumok és szakközépiskolák számára. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest 2013.
Ókori keleti történeti chrestomathia. Szerk. Harmatta János. Osiris Kiadó, Budapest 2003.
14. Boronkai−Gianone−Kormos−Kovács−Simonkay−Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
https://www.reddit.com/r/TheWayWeWere/comments/w1enm8/this_family_portrait_was_taken_by_the_childs_art/
15. https://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=001_sztistvan1
Árpád-kori történelem - https://mek.oszk.hu/21100/21193/html/eloadas/134/szcim/to06-3.htm
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020_b/lecke_06_020
https://mek.oszk.hu/01300/01396/html/01.htm
16. https://dload-oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2019osz_emelt/e_tort_19okt_fl.pdf
Csizmadia Ernő: Az MSZMP agrárpolitikája és a magyar mezőgazdaság. Kossuth Kiadó, Budapest, 1984. 45. o.
Pesti viccek a szocializmus idején. 2000 Irodalmi és Társadalmi havi lap
https://ketezer.hu/2006/07/pesti-viccek-a-szocializmus-idejen/
Endrődi István karikatúrája, Ludas Matyi, 1979. augusztus 16. (33. sz.)
https://adt.arcanum.com/hu/view/LudasMatyi_1979/?pg=493&layout=s
17. Anonymus: Gesta Hungarorum. Magyar Helikon, Budapest, 1975.
Száray Miklós: Történelem II. NT-14225. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007.
WerbőczyIstván: Tripartitum. Országház Könyvkiadó, Budapest, 2021.
https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=68700002.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D23
18. Boronkai−Gianone−Kormos−Kovács−Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat, Budapest, 2022.
https://zominumizmatika.hu/product/10000-korona-1918-magyar-felulbelyegzes/
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/41/HUP_1000MB_1946_obverse.jpg
https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=91800201.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei?pagenum=38
https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94500008.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42